

Tomasz Sawicki

Gniezno, woj. poznańskie, St. 15, AZP
50-34

Informator Archeologiczny : badania 24, 73-74

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiał masowy stanowiła olbrzymia ilość ułamków naczyń i kości zwierzęcych. Wśród fragmentów naczyń wczesnośredniowiecznych dominowały ułamki garnków typu drohiczyńskiego. Sporadycznie występowały relikty naczyń z cylindryczną szyjką. Późniejszą ceramikę (garnki, dzbany) reprezentowały ułamki naczyń wypalanych w atmosferze redukcyjnej i utleniającej, zdobione często pasmami wyblyszczania, czy też fragmenty naczyń pokryte z jednej lub obu stron żółtawą i oliwkową polewą szklaną.

Chronologia odkrytych obiektów wczesnośredniowiecznych zamyka się w ramach XII-XIII w., natomiast czas użytkowania cmentarza przycerkiewnego należy zapewne odnieść do końca XVIII — 1 połowy XIX w.

Materiały i dokumentacja znajdują się w PMA w Warszawie.

Przewiduje się kontynuowanie badań.

**Dzieskanowice, gm. Łubowo
woj. poznańskie St. 22
AZP 50-32/104**

Muzeum Pierwszych Plastów na Lednicy

Badania prowadził mgr Janusz Górecki (autor sprawozdania). Finansowało Muzeum P.P. na Lednicy. Sezon badań. Osada otwarta, przyczółek mostowy z wczesnego średniowiecza.

Badania rozpoczęto w rejonie, gdzie zaistniała możliwość uchwycenia przyczółka mostu wschodniego (tzw. gnieźnieńskiego), od strony ładu stałego, i ewentualnego przejścia tegoż przyczółka w drogę.

Wykop o wym. 11 x 2 m zlokalizowano więc w miejscu, gdzie drewniane konstrukcje w postaci główek pali były dobrze widoczne (nieco nad darnią). W wyeksploatowanych warstwach utworzonych przez osady sedymentacji jeziornej (pisek, żwir) oraz organicznej (trzciny), a związanych z kolejnym wznoszeniem i opadaniem wód jeziornych natrafiono na resztki pali — konstrukcji nośnych przyczółka mostu gnieźnieńskiego — lekko skośnie wbitych w podłoże oraz na 2 dranice z jezdni przyczółka, z których jedna dochodziła do ok. 3 m długości.

Obok 2 warstw (I, II), w których zalegały rozpoznane elementy konstrukcyjne przyczółka udało się wyróżnić 3, niewielkiej od 1 do 10 cm miąższości, międzywarstwy wiórów (A-C) związane ze wznoszeniem i naprawami mostu oraz prawdopodobnie resztki wkopu ze starszych badań (z lat 60). Ceramika (formy całkowicie obtaczane) pozwala na datowanie odkrytych elementów przyczółka na fazy D-E wczesnego średniowiecza. Materiał ruchomy obok ceramiki stanowiły także pojedyncze kości zwierzęce, 2 nożyki oraz ośnik.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum na Lednicy.

Badania będą kontynuowane.

Elbląg Stare Miasto patrz późne średniowiecze

**Gniezno, woj. poznańskie
St. 15 AZP 50-34/-**

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie

Badania prowadził mgr Tomasz Sawicki. Finansowało M.P.P.P. w Gnieźnie. Szósty sezon badań. Góra Lecha — grodzisko. Okres wczesnośredniowieczny, późnośredniowieczny i nowożytny.

Badania nawiązywały do prac wykonanych w latach 1988-1989 w wykopie zlokalizowanym na placu po zachodniej stronie kościoła św. Jerzego, w obrębie aru 24. Odkryto wówczas m.in. ceglany mur oporowy (okr. nowożytny) i wczesnośredniowieczny wał obronny, w którym wyróżniono dwa stopy, wschodni i zachodni. W obecnym sezonie wyznaczono na arze 23 nowy wykop o wymiarach 8 x 8 m, sąsiadujący od zachodu z wykopem poprzednim.

Do głębokości ok. 3 m zalegały warstwy niwelacyjne o dużej miąższości i rozległe jamy śmietniskowe. Uzyskany z nawarstwień niwelacyjnych materiał datowany jest ogólnie na XI — pocz. XIX w. Zdecydowanie przeważa jednak ceramika nowożytna XVI-XVIII w. Pod profilem północnym odsłonięto dalszy — zachodni odcinek muru oporowego. W części środkowo-wschodniej wykopu, na głęb. 1,88 — 3,14 m odsłonięto pozostałości domostwa, położonego na osi NW-SE, zachowanego wraz z częścią ściany północnej, fundamentami i fragmentem posadzki ceglanej. Posadzkę zarejestrowano na głęb. 2,85 m. Wstępne datowanie obiektu określono na XVI-XVII w.

W części wschodniej wykopu na głęb. 2,0 — 2,8 m zalegały resztki czarnobrunatnej warstwy wczesnośredniowiecznej zawierającej ceramikę datowaną na około poł. XI-XII w. (faza E₁₋₂) i liczne kości zwierzęce. W warstwie tej natrafiono również na ozdobną skuwkę, okucie i fr. grzeblenia z poroża, fr. witraża, płożę kościaną, przęślik kamienny i in. Bezpośrednio pod omówioną warstwą wystąpił nasymp wału obronnego. W związku z tym pod profilem wschodnim wykopu założono sondaż o wymiarach 2,5 x 3 m, który doprowadzono do głęb. 5 m. Umożliwiło to odsłonięcie zachodniego lica jądra wału (stos zachodni) składającego się z poziomo ułożonych warstw belek (oś N-S) wspartych wystającymi poza obrys lica belkami poprzecznymi.

W miejscu przełożenia belek zarejestrowano również pozostałości słupa drewnianego. Konstrukcje wypełniał gliniasty piasek. Drewno było źle zachowane — najczęściej w postaci smużek i negatywów. Podstawy wału nie zdołano osłaniać. W obrębie nasypu i konstrukcji wału znaleziono kilkadziesiąt fragmentów ceramiki z faz C — D i kości zwierzęce.

Badania zakończono.

Gniezno, woj. poznańskie
St. 15d (ul. Kolegiaty 4/4a)
AZP 50-34/—

Muzeum Początków Państwa Pol-
skiego w Gnieźnie

Badania prowadził mgr Tomasz Sawicki. Finansowało M.P.P.P. w Gnieźnie. Drugi sezon badań. Góra Lecha — grodzisko (część północno-wschodnia). Okres wczesnośredniowieczny, późnośredniowieczny i nowożytny.

Badania stanowiły kontynuację prac wykopaliskowych przeprowadzonych w 1984 r. w wykopie budowlanym na ul. Kolegiaty nr 4. Wówczas, pod profilem północnym, odkryto część łukowato ułożonej podwalny kamiennej obiektu architektonicznego (baszty?). Istnienie tegoż fundamentu, w formie bardziej rozległej, potwierdziły również: relacje robotników budujących w latach siedemdziesiątych sąsiedni dom na ul. Kolegiaty 4a; wiercenia geologiczne (1983 r.) i badania struktur podpowierzchniowych SIR-8 (1984 r.). Obecny wykop założono na osi E-W w przesmyku między wyżej wymienionymi domami (ar 97). Długość wykopu: 7 m, szer. 2-4 m. Na głębokości 0,5-1,6 m natrafiono na interesujący nas fundament zachowany wraz z lekko łukowatą krawędzią wschodnią. Krawędzi zachodniej nie osiągnięto — wykraczała poza obręb wykopu. Do budowy fundamentu użyto średniej wielkości kamieni polnych i wtórnie użytych kostek romańskich ułożonych bez użycia zaprawy. Kamienie pokrywała przemieszana ziemia z fragmentami cegieł gotyckich i materiałem z XI — XV/XVI w. (przeważa XV/XVI w.). Stopę fundamentu uchwycono na głębokości 1,7—2,05 m. Posadowiono ją na podsypce z drobnych okrzesków kamiennych i grudek zaprawy wykorzystanych wtórnie z zalegającej w części wschodniej wykopu wczesnośredniowiecznej (ok. XII w.) warstwy rumoszu. Pod rumoszem, tj. na głębokości ok. 1,6 — 2,2 m zarejestrowano warstwę kulturową silnie nasyoną szczątkami organicznymi (całkowicie zbutwiałe drewno) i ceramiką z fazy E₁₋₂. Warstwa ta pokrywała strop nasypu wału obronnego charakteryzujący się występowaniem gliniastego piasku, słabo wypalanej polepy i drobnych kamieni polnych ułożonych na wzór bruku.

Z przyczyn technicznych eksplorację zakończono na głębokości ok. 2,4 m.

Zgodnie z wstępnymi ustaleniami, opisany powyżej fundament można łączyć z reliktnami XIII wiekowej architektury obronnej (pozostałości zamku księcia Władysława Odonica?).

Badania będą kontynuowane.

**Gronowo, gm. Lubicz woj. to-
rańskie St. 1 i 2 AZP 38-
45/86,—**

Uniwersytet Mikołaja Kopernika In-
stytut Archeologii i Etnografii Za-
kład Archeologii Średniowiecza
i Czasów Nowożytnych w Toruniu

Badania prowadził mgr Wojciech Chudziak (autor sprawozdania) przy współudziale mgr mgr Małgorzaty Grupy, Pawła Gurtowskiego oraz Dariusza Polnińskiego, pod kierownictwem naukowym doc. dr Jerzego Olczaka. Czwarty sezon badań. Prace finansowane z programu badań podstawowych (RPBP 11.8. „Grunwald”). Grodzisko wczesno- i późnośredniowieczne (VII/VIII-VIII, XI, XIII-XV wiek) oraz osada podgrodowa (VII-XI wiek).

Celem badań była przede wszystkim eksploracja południowo-zachodniej części grodziska oraz ustalenie zasięgu osady podgrodowej.

Stanowisko 1 — grodzisko. Założono trzy wykopy badawcze o łącznej powierzchni około 45 m². Wykopy 8/90 oraz 10/90 usytuowano w południowo-zachodniej części grodziska, na styku wału i majdanu; natomiast wykop 9/90 założono po stronie wschodniej obiektu, bezpośrednio na wschód od wykopu 7/89 z poprzedniego sezonu badań. W wykopach 9/90 oraz 10/90 stwierdzono złożony układ nawarstwień kulturowych o miąższości około 4 m, na które składały się m.in. warstwy demolacyjno-rumowiskowe — pozostałości wału obronnego z XI wieku oraz — relatywnie starsze od nich — warstwy niwelacyjne związane z osadnictwem wcześniejszym. Bezpośrednio na ich stropie odsłonięto warstwę spalenizny, na podstawie której wyznaczono poziom osadniczy z okresu późnego średniowiecza. W wykopie 9/90 stwierdzono natomiast piaszczysty nasyp wału XI-wiecznego oraz zalegającą bezpośrednio pod nim warstwę osadniczą z VII/VIII-VIII wieku.

Odkryto kilkaset fragmentów ceramiki naczyniowej, głównie z okresu wczesnośredniowiecznego oraz kilkadziesiąt kości zwierzęcych.